

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De actibus prohibitis, 9. Decalogi præcepto, Non concupisces
vxorem proximi tui,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

CAPVT II.

De actibus prohibitis nono Decalogi præcepto, Non concupisces uxorem proximi sui.

S V M M A R I V M.

9. Concupiscentia rei venerea prohibita nono præcepto, est in appetitu sensitiuo mortaliter mala, per consensum voluntatis in eam.
10. Cogitationis seu delectationis morosa tres modi.
11. Peccata, quæ contra nonum Decalogi præceptum committuntur, matrimonio non obstante.
12. Explicatio difficultatis de delectatione orta ex cogitatione copula coniugalis, siue peccatum mortale, siue in coniugibus siue in sponsis de futuro, siue in viduis.
13. Consensus in concupiscentiam rei venerea cum est efficax, peccata constituit diuersæ speciei: non item cum est solummodo simplex complacentia.
14. Id illustratur exemplis, ac quadam specialiter notantur de habente votum castitatis.

9. **N**ONO Decalogi præcepto, Non concupisces uxorem proximi tui; explicitè quidem, vt hæc verba factis indicant, tantum prohibetur concupiscentia rei venerea; sed implicitè prohibetur quoque concupiscentia voluptatum earum quæ tandem veneream excitant: vt crapula, iuxta illud, quod Ezechielis cap. 16. vers. 49. in causa iniquitatis Sodome ponitur saturitas panis; itemque ebrietas, iuxta illud ad Ephes. 5. Nolite inebriari vino in quo est luxuria: vnde nobis propositum est in sequenti cap. 4. dicere de peccato gulæ (cuius speciei sunt crapula & ebrietas) per respectum ad ipsum præceptum nonum Decalogi.

Sciendum est autem concupiscentiam voluptatis venereæ, alteriusve illicitæ duplicem esse; vna enim est solius voluntatis complacentia, quæ hoc præcepto non prohibetur proprie, quia sexto præcedenti iam est prohibita: sicut quinto voluntas occidendi, & septimo voluntas furandi, altera vero est appetitus sensitiui concupiscentia, quæ hic prohibetur proprie. Nam sicut præcedentibus præceptis ostenditur quomodo voluntas humana debeat actus exteriores dirigere: ita duobus postremis ostenditur quomodo eadem voluntas debeat gubernare appetitum ipsum sensitiuum. In quo quamuis ratio peccati non habeat locum quatenus vsum rationis præuenit, tamen quatenus subiacet imperio voluntatis (iuxta illud Genes. 4. Sub te erit appetitus eius & tu dominaberis illius) in concupiscentiis ipsius peccatum mortale non minus esse potest, quam in exterioribus actionibus: nimirum per voluntatis in eas consensum, qui hoc nono, & sequenti decimo præcepto prohibetur per verba. Non concupisces: quorum proinde idem est sensus, ac illorum quæ habentur Ecclesiastici 8. Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere.

Modi quibus peccatur contra nonum præceptum Decalogi.

SECTIO I.

10. **S**OLET autem eiusmodi peccatum à Theologis vocari cogitatio aut delectatio morosa. Contingit vero tribus modis. Primus est, quando ratio animaduertit appetitum sensitiuum versari circa rem illicitam, & voluntas id approbat; tuncque vocatur cogitatio & delectatio morosa positua, & aperte peccatum est mortale, quando illud, circa quod appetitus ipse versatur, res est mortaliter illicita. Quam esse communem Theologorum opinionem testatur Nauar. in Ench. cap. 11. num. 9. Eos magno numero refert De Salas 1, 2. tomo 2. tract. 3. disp. 6. sect. 4. num. 45. Probaturo vero, tum per cap. Hinc etenim, §. Ponderosus, distin. 49. congruenter verbis Domini, Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendū eam, iam moechatus est eam in corde suo. Tum etiam ratione, quia sicut peccatum est, exhibere membra exteriora seruire immunditiae, ex cap. 6. Epist. ad Rom. vers. 19. ita etiam est exhibere appetitum sensitiuum seruire immunditiae, præsertim cum idem appetitus, efficacius quam membra, promoveat voluntatem.

Secundus modus est, quando præluce in intellectu voluntas huiusmodi illicitos motus appetitus sensitiui aduertit, nec repellit: etiam si eos non approbet expresse: Etenim vt peccatum est illum approbare. sic & illum non impedire cum possis, ac teneris; perinde scilicet peccatum est gubernatori, vt nauem submergere, sic & submerfionem illius non impedire cum possis, & teneatur. Tale peccatum autem vocatur cogitatio morosa negatiue. Quod vt sit mortale, tres conditiones requiruntur. Prima est: vt homo non obiter sed plene aduertat illud quod mente versat, esse malum legi Dei contrarium: ita vt semiplene tantum (& multo magis nullaratione) ad id animaduertens etiam si per integrum diem (ex Caiet. in verbo Delectatio, sub initium, & Nauar. in Ench. cap. 11. num. 9.) perseueret in eiusmodi cogitatione, non censetur peccatum mortale committere: præsertim si omnino reiectisset, aduertens illius malitiam. Secunda conditio est, vt quis possit reprimere tales motus: nam si non possit, sufficit conatum ab eo adhiberi ad explorandum, an reprimere possit nec ne: ac comperto quod nequeat, censetur pati eisdem motus, non autem agere. A quibus nihilo minus abhorre oportet, monente Sapiente Ecclesiast. cap. 21. Quasi à facie colubri fuge peccata. Tertia conditio est, vt eos ipsos motus reprimere teneatur: prout tenetur cum ad est periculum ne voluntas eis consentiat. Cum nostro conatu autem in ea re, necessarius diuini auxiliij concursus est humiliter implorandus, per illud Psal. 6. Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: aut illud Isaiæ 38. Domine vim patior, responde pro me aliquid de simile. Cætera ad hunc eundem modum spectantia, nota esse possunt ex dictis in præced. lib. 11. cap. 5. & lib. 15. cap. vlt. obseruat. 6.

Tertius modus est quando quis delectationem desiderat sub conditione licita, delectaturque interea. Quamuis enim desiderium non sit tunc illicitum: delectatio tamen consequens, est plane illicita: vt cum quis cogitat si illa mulier non nupsisset, acciperem illam in uxorem, & interea delectatur in illius concupiscentia. Ratio est, quia desiderium quidem admittit conditionem, cum futura etiam, & absentia desideratur: sed delectatio est de se absoluta, ac sine vlla conditione: cum homo non nisi de presenti delectetur. Eadem ratio est, cum vidua cogitat de actibus coniugij præteritis, vel maritus de uxore absente. Quamuis enim liceat desiderare huiusmodi actus matrimonij absentes: tamen si conflurgat delectatio, non quidem absens, sed iam præsens in appetitu, oportet illam reuocare tanquam alienam ab honestate coniugali; prout docuimus in cit. cap. 5. regula 6. & late tractat Sanchez in lib. 9. De matrimon. disp. 44. & 47. Ex quo pro praxi de peccatis quæ non obstante matrimonio contra nonum præceptum committuntur, addenda sunt nonnulla, si prius obiter monuerimus posse aliquos ab eiusdem præcepti transgressione mortali excusari per ignorantiam probabilem: propterea quod concupiscentiæ per ipsum prohibita malitia, naturali ratione difficulter cognoscitur: prout satis indicant illa D. Pauli verba ad Rom. 7. Concupiscentiam nesciebam, nisi diceret lex: Non concupisces. Quocirca si quis vel retinuit turpes cogitationes, vel delectatus est in eis, existimans non esse peccatum mortale, sique sciuisset esse, nullatenus censisset, excusatur à peccato mortali. Postquam tamen admonitus est, desistere tenetur sub peccato mortali.

De peccatis quæ contra nonum Decalogi præceptum committuntur, matrimonium minime obstat.

SECTIO II.

MATRIMONIUM spectari potest, vel vt præsens vt in coniugibus; vel vt præteritum, vt in viduis; vel vt futurum, vt in sponsis de futuro. Non obstante igitur matrimonio, contra hoc præceptum peccat mortaliter coniux, qui in actu coniugali delectatur carnaliter in alterius viri, aut feminae cogitatione, qua cogitat se ei copulari. Ita habetur ex D. Anton. 3. par. tit. 1. cap. 20. §. 1. & ex Syluestro in verbo Debitum, quæst. 2. Ratio vero est, quia egreditur in eo limites matrimonij; & ideo peccatum luxuriæ committit eius speciei, cuius esset illud quod committeret si carnaliter copularetur cum persona taliter cogitata: actus enim internus & externus eiusdem speciei sunt, cum tendunt ad idem obiectum, neque ex circumstantiis est varietas.

Quamuis

11. Quamuis autem magna difficultas sit; An mortaliter peccent coniuges qui morose delectantur in copula cogitata tanquam præfenti, dum absentia aut locus, vel tempus non patitur eam exerceri (de qua re in vtramq; partem Sanchez lib. 9. De matrimonio, disput. 44. quæst. i. authores refert magno numero) negantem tamen ut bona ratione fultam, tenere possumus sicut tenuimus in memorata regula sexta. Neque enim grauior est culpa in coniugibus de copula coniugali cogitare ob delectationem carnalem, quam copulam ipsam actu exercere ob eandem delectationem solam. Istud autem non est peccatum plus quam veniale, quia non habet de se aliam peruersitatem, quam finis indebiti: nempe quod pro fine actus, statuat id, quod tantum est illi accessorium. Quo argumento probari pariter potest, quod multis pro se citatis asserit de Salas in seq. sect. 25. nimirum aspectus, amplexus oscula, & colloquia à coniugibus inter se usurpata ad captandam voluptatem veneream absque animo perueniendi ad copulam, non esse peccata mortalia; nisi interueniente notabili periculo pollutionis aut consensus in eam, quo casu culpa esset mortalis ex circumstantia mortali: vt pote repugnante fini matrimonij, qui est liberorum susceptio ad conseruationem generis humani. Etenim quia pollutionis voluptas ingens est: & incommodis vacat: ea aliquatenus concessa, negligenter à plerisque coniugatis carnalis copula, præsertim ab iis qui liberos nutrire aut collocare nõ sine molestiis magnis possunt. Porro nequaquam videtur negandum, quin peccatum sit mortale nondum coniunctos matrimonio delectationem veneream captare cogitatione copulæ quam habituri sunt tempore matrimonij. Tum quia eiusmodi cogitatio non habet rationem præambuli ad celebrationem matrimonij, cum intus latens & occulta, ad fouendum mutuam ac reciprocam amorem non sit accommodata. Tum etiam quia licet illa sit de relicta futura: nihilominus tamen actus appetitus sensitiui ex eadem consurgens, est commotio præsens ordinata ad habendam de præfenti copulam (cuius illa est quedam inchoatio) quam habere non licet nisi matrimonio constante. Ob quam etiam rationem peccatum est mortale in viduis si admittant delectationem veneream ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij. Quæ doctrina est Nauarri in Enchirid. cap. 16. num. 9. & 10. eamque recentiores sequuntur quos Sanchez refert in citata disput. 47. num. 4. & 7. Beneque in sequen. 8. monet pro solutione argumentorum contrariorum: licitam quidem esse complacentiam voluntatis de talibus actibus licitis, quod ij vel habendi sint, vel habiti sint suo tempore: illicitum esse tamen eiusdem voluntatis consensum in delectationem sensitiuam: quæ contingens cum præfenti commotione carnali, nõ ordinatur ad futuram aut præteritam copulam licitam: sed ad præsentem illicitam: vt pote quam matrimonium præfens non cohonestat.

Modus quo peccata contra nonum Decalogi præceptum commissa, diuerse sunt speciei.

SECTIO III.

13. Difficultas autem hic occurrit; An peccatorum quæ contra nonum ipsum præceptum committuntur sint plures speciei. Cui vt satisfaciat paucis, relicta longiore tractatione videnda apud memoratum de Salas sect. 6. notandum est consensum id rei venereæ concupiscentiam, quæ nono præcepto prohibetur, duplicem esse posse, iuxta antedicta lib. 11. cap. 3. docum. 2. Vnum efficacem; qui est cum affectu perpetrandi opus illicitum concupitum; alterum inefficacem; qui est simplex complacentia de opere illicito concupito. Si ergo peccata quæ contra nonum præceptum committuntur sint consensus efficaces, diuersæ sunt eorum speciei, perinde ac operum illicitorum, quæ dant eis suam malitiam, prout in eodem documento expositum est. Vnde si quis appetitui concupiscenti vxorem alienam aut consanguineam cõsenserit: optando talis concupiscentiæ adimpletionem, nõ confiteatur sufficienter dicendo se consensisse venereæ concupiscentiæ: sed exprimere tenetur adulterij vel incestus speciem, quam talis consensus accipit ex opere concupito, & sic de cæteris paulo post memorandis.

Si vero dicta peccata sint simplices complacentiæ, sine vl-

lo affectu ad opus; omnia sunt vnius speciei, cum sint eiusdem malitiæ: vt pote oppositæ vni tantum virtuti castitatis, ac eodem modo: nimirum per turpitudinem veneream in qua absolute versantur: sicut quæquam vsuueniat peccatis operum venereorũ: quæ castitati ita opponuntur, vt vel oppositionis modus sit diuersus; vt patet in fornicatione, & in peccatis contra naturam, nempe mollitie, Sodomia, & bestialitate; vel adhuc alteri virtuti opponantur, vt raptus adhuc opponitur iustitiæ pietatis paternæ; adulterium, iustitiæ fidei coniugalis; incestus, iustitiæ pietatis debitæ sanguine iunctis, & sacrilegium, religioni. Sicut igitur simplex complacentia venereorum non extenditur ad vsum venerei operis, ex quo in peccatis castitati contrariis oritur aggrauatio mutans speciem, ita neque ad illam extenditur eiusmodi aggrauatio, prout illustratur exemplis.

Nam que in simplici complacentia de raptu, solummodo notatur talis malitia contra castitatem, qualis est fornicationis: non item malitia contra iustitiam (sicut notatur in ipsorãptu) quia pro complacentiam eiusmodi, proximus in nullo læditur; vt nec per simplicem complacentiam de furto, quæ non extenditur ad rei alienæ vsurpationem per quam peccatur contra iustitiam. Similiter simplex complacentia de actu carnali cum coniugata, est quidem contra castitatem, eadem ratione qua fornicatio; sed non est de se contra iustitiam: quia cum ad læsionem proximi non extendatur, iustitia non censetur instituta ad illius moderationem. Pari quoque ratione simplex complacentia de actu carnali cum habente castitatis votum, tantum est contra castitatem: non autem contra religionem, nisi vsurpetur in religionis opprobrium: non enim per eam, sicut per opus, committitur irreuerentia contra cultum Deo debitum: sed tantum turpitudinem contra castitatem: sicut nec per simplicem complacentiam de trucidatione Clerici peccatur per irreuerentiam contra cultum Deo debitum, sed solum per proximi odium.

Aduerte vero obiter eum qui habet castitatis votum absoluitum, si complaceat sibi in delectatione venerea, etiam sine affectu ad opus venereum, peccare non tantum peccato fornicationis, seu contra castitatem, sed etiam peccato sacrilegij & contra religionem. Ratio est, quia votum castitatis absolute emissum, comprehendit non solum opus externũ; sed etiam delectationem omnem contra castitatem: cum de hac emissum sit absolute & sine restrictione.

CAPVT III.

De peccato luxurie.

SVM MARI VM.

- 15 Luxuria dicitur cum generaliter, tum proprie; hocq; posteriore modo peccatum est genere suo mortale.
- 16 Quod luxuria peccatum sit capitale, & qua ratione ex ea oriuntur peccata quedam interna, sicut ipsius dicta.
- 17 Quæ ratio quædam externa.
- 18 Septem luxurie speciei, quæ peccata sunt suo genere mortalia, de quibus faciendã est specialiter confessio.
- 19 Quid sit fornicatio, & quod sit peccatum suo genere mortale.
- 20 Duo casus in quibus actus fornicationis excusatur à mortali.
- 21 De concubinato tanquam continuata fornicatione, quod sit graue peccatum, & grauer puniatur in vtroque foro.
- 22 Quid stuprum superaddat fornicationi, per quod constituitur distincta species luxurie.
- 23 Obligatio quam stuprum habet coniunctam.
- 24 Quid sit adulterij, quidve malitiæ superaddat fornicationi.
- 25 Quomodo Confessarius debeat se gerere, quando proles suscipra est ex adulterio.
- 26 Quid sit incestus, & quam malitiam superaddat fornicationi, exprimendam in confessione, tanquam circumstantiam mortaliter aggrauantem.
- 27 Eiusdem grauitatis varietas, & quando in confessione sit exprimenda.
- 28 Quid raptus fornicationi superaddat.